

Diecéze **plzeňská**

KATEDRA SOCIOLOGIE
A SOCIÁLNÍ PRÁCE

Kódování a kategorizace

Školení – BIP 18. 6. 2024

Jan Kaňák, Jan Váně

Zacházení s daty

- Data je potřeba podrobit abstrakci
- Snaha z konkrétních výpovědí vytvořit obecnější informaci o.... (závisí na výzkumné otázce / záměru)
- Různé metodologické rámce popisují různé postupy
- Pro naše účely
  - Kódování (Saldaña, 2013)
  - Taktiky generování významu (Miles, Huberman, 1994)

Kódování

- Poměrně rozsáhlé množství způsobů → zde vybereme ty použitelné
- Kóduje se zpravidla ve dvou a více cyklech
- O kódování se vede Codebook / Code list (součástí prezentace)
- Pokud kóduje více lidí stejný text, nutné řešit míru shody a mít někoho, kdo v případě nejasnosti rozhodne
- Pokud kóduje více lidí více textů je to stejné

Diecéze **plzeňská**

KATEDRA SOCIOLOGIE
A SOCIÁLNÍ PRÁCE

Kódování tzv. prvního cyklu

- Gramatické metody
- Elementární metody
- Afektivní metody
- Literární a jazykové metody
- Exploratorní metody
- Procedurální metody

Diecéze plzeňská

KATEDRA SOCIOLOGIE
A SOCIÁLNÍ PRÁCE

Kódování tzv. prvního cyklu

- Gramatické metody
- **Elementární metody**
- Afektivní metody
- Literární a jazykové metody
- Exploratorní metody
- Procedurální metody

+ „Generické“ metody

Kódování: Elementární metody

- **Strukturální:** tzv. „grand tour“ přehled, tedy kódování větších úseků textu s ohledem na jejich základní obsah
- **Deskriptivní:** vyznačují základní téma pasáže kvalitativních dat
- **In-vivo:** poměrně podrobné, detailní kódování; vychází z jazyka dokumentu; generuje značné množství kódů
- **Procesní:** kódují pozorovatelné jednání (akce) v datech a často využívají slovesnou podobu kódu
- **Iniciální:** rozpad dat do částí, jejich podrobné prozkoumání a porovnání navzájem

Kódování: Generické metody

- **Strukturální:** tzv. „grand tour“ přehled, tedy kódování větších úseků textu s ohledem na jejich základní obsah
- **Deskriptivní:** vyznačují základní téma pasáže kvalitativních dat
- **Hodnotové:** zkoumá hodnoty, postoje a přesvědčení
- **Atributy:** nejedná se o kódování obsahu, ale o popis charakteristik rozhovoru (pseudonym participanta, věk, atp.)

Strukturální kódování

0 H: Jste říkala, že jste tam vnímala, že jsou věci mezi nebem a zemí. Tak tam se to nějak objevilo ta víra?

1 KP1: *No abych Vám vůbec můj přístup k víře vysvětlila. No narodila jsem se v rodině, kde babička byla fanatická katolička. Tejden co tejden do kostela. Učila mě modlitbám. Narodila sem se ve válce v 42 roce, sice na konci, ale todle kdy už mi bylo i těch 5 nebo 6 let, tak tehdy ještě bylo běžně vyučování náboženství. To bylo samozřejmý až do toho 48 až 50 roku. Zrovna teď, když sem si třídila fotografie, tak sem tam našla první svatý přijímání. Byli jsme k tomu vedený ve škole a všude. Takže sem o katolickém náboženství povědomost měla. Babička taky a dědeček taky a mamka z té rodiny byla. My sme měli až do pátý třídy součást náboženství. A v šestý se to změnilo, a bylo to dobrovolný. Ale mamka si nedovolila vůči babičce, aby mě tam nedala. No já sem byla ale z takový rozpolecný rodiny. Tatínek se po 48 roce dal zlákat takový pánem, kterej byl takovej silnej komunista a stalinista. No a mýho tatínka velice ovlivnil. Takže tatínek, aby byl nadále elektromechanikem, tak odešel a začal pracovat v družstvu, ale jako politickej pracovník. Vstoupil do strany a začal holdovat tomuhle. A žili jsme s babičkou a dědou v jednom baráku.*

Rodinné pozadí
spirituality

Deskriptivní kódování

0 H: Jste říkala, že jste tam vnímala, že jsou věci mezi nebem a zemí. Tak tam se to nějak objevilo ta víra?

1 KP1: *No abych Vám vůbec můj přístup k víře vysvětlila. No narodila jsem se v rodině, kde babička byla fanatická katolička. Tejden co tejden do kostela. Učila mě modlitbám. Narodila sem se ve válce v 42 roce, sice na konci, ale todle kdy už mi bylo i těch 5 nebo 6 let, tak tehdy ještě bylo běžně vyučování náboženství. To bylo samozřejmý až do toho 48 až 50 roku. Zrovna teď, když sem si třídila fotografie, tak sem tam našla první svatý přijímání. Byli jsme k tomu vedený ve škole a všude. Takže sem o katolickém náboženství povědomost měla. Babička taky a dědeček taky a mamka z té rodiny byla. My sme měli až do pátý třídy součást náboženství. A v šestý se to změnilo, a bylo to dobrovolný. Ale mamka si nedovolila vůči babičce, aby mě tam nedala. No já sem byla ale z takový rozpolecný rodiny. Tatínek se po 48 roce dal zlákat takový pánem, kterej byl takovej silnej komunista a stalinista. No a mýho tatínka velice ovlivnil. Takže tatínek, aby byl nadále elektromechanikem, tak odešel a začal pracovat v družstvu, ale jako politickej pracovník. Vstoupil do strany a začal holdovat tomuhle. A žili jsme s babičkou a dědou v jednom baráku.*

BIGOTNÍ KATOLICISMUS
NÁBOŽENSKÁ VÝUKA
PŘEDŠKOLNÍ VĚK

SVATÉ PŘIJÍMÁNÍ
ROZŠÍŘENOST VÍRY

OTEC KOMUNISTA

POLITICKÁ AGITACE
VÍCEGENERAČNÍ BYDLENÍ

In-vivo

No abych Vám vůbec můj přístup k víře¹ vysvětlila. No narodila² jsem se v rodině, kde babička³ byla fanatická katolička⁴. Tejden⁵ do kostela⁶. Učila mě modlitbám⁷. Narodila sem se ve válce⁸ v 42⁹ roce, sice na konci, ale todle kdy už mi bylo i těch 5 nebo 6 let, tak tehdy ještě bylo běžně vyučování náboženství. To bylo samozřejmý až do toho 48 až 50 roku. Zrovna teď, když sem si třídila fotografie, tak sem tam našla první svatý přijímání.

---

¹ „MŮJ PŘÍSTUP“

² „NARODILA“

³ „BABIČKA“

⁴ „FANATICKÁ KATOLIČKA“

⁵ „TEJDEN, CO TEJDEN“

⁶ „DO KOSTELA“

⁷ „UČILA MĚ MODLITBÁM“

⁸ „VE VÁLCE“

⁹ 1942

Naše doporučení

- **Atributy:** nejedná se o kódování obsahu, ale o popis charakteristik rozhovoru (pseudonym participanta, věk, atp.); popis dat (kdy vznikl zápis, na co je zaměřen, odkud zápis pochází)
- **Deskriptivní + Procesní + Hodnotové ← Elektivní kódování** (vybrání vhodných kombinací kódů)
- **Zvážit Simultaneous Coding** – jednomu úseku je přiřazeno více kódů; hrozí ale zmatení při práci více lidí

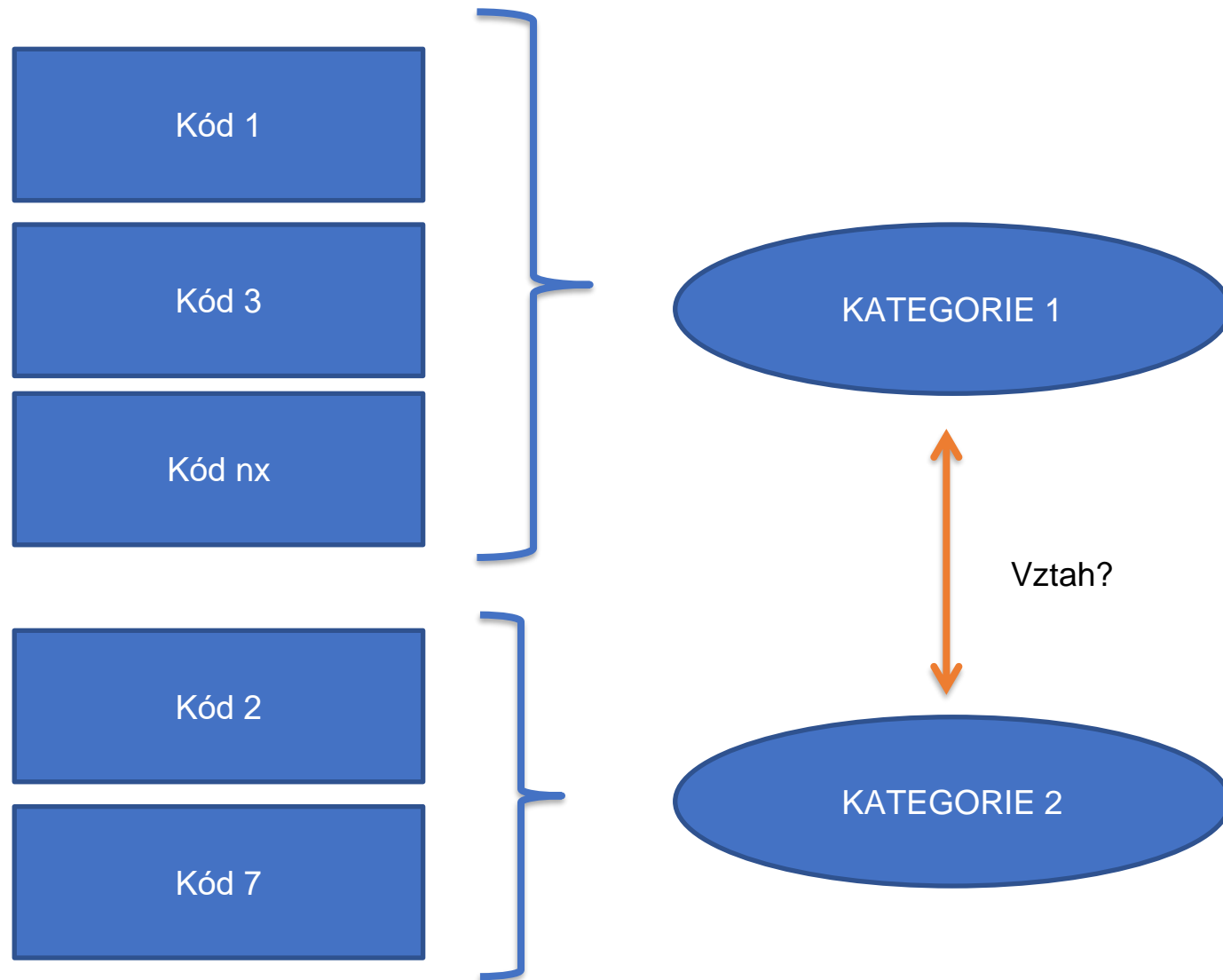

Cvičení

A jinak jsem viděla tu bolest Marie a ukřižování Krista. Anebo sem i důsledněji dodržovala všechny tyhle svátky a co se mezi tou dobou žilo. Kdysi si maminka s babičkou koupily dohromady Písmo Svátý, takovou velikou knihu. A maminka to po její smrti opatrovala jako svátost. A já sem si to pak po jejím úmrtí vzala a mám to doma a pak sem si to začala číst. Asi člověk, když ho potká něco bolestnýho a nebo nějaký trápení, tak se k tomu Bohu začne nějak utíkat. Bohužel to. Ta babička to měla od mládí, já sem holt k tomu přišla až touhle cestou. Protož babička byla ze silně katolicky založený rodiny. Dokonce její bratranec měl blízko k Vatikánu, takže vona ho velice zbožňovala, uznávala. A vod babičky vim, že ve svých 13, 14 tak uvažovala, že by šla jako jeptiška. Pak poznala dědečka. A nešla. Ale prostě ta víra jí zůstala. Tak proto říkám, že babička to měla od mládí a zůstala s tím až do posledních svých dnů. Já sem v tom byla sice jako dítě vedené, pak jsem od toho na desítky let ustoupila.

Co s daty dál?

Vybrané postupy

- **Pojmenování celků / témat / gestaltů:** snaha spojit dohromady ty kódy, které spolu vytvářejí určitý celek, které „mluví“ o jedné věci, či jedné oblasti, o jednom přístupu
- **Vytváření srovnávání:** možná, že některé kódy mluví o opačných, či protichůdných postupech; možná že je z nich identifikovatelná vazba mezi tématy... v rámci tohoto postupu je snaha propojit kódy a témata do vyššího celku, pokud to je možné.

Diecéze **plzeňská**

KATEDRA SOCIOLOGIE
A SOCIÁLNÍ PRÁCE

Zdroje

- Miles, M. B., Huberman, A. M. 1994. Qualitative Data Analysis. An Expanded Sourcebook. Thousand Oaks: SAGE Publications.
- Saldaña, J. 2013. The Coding Manual for Qualitative Researchers. Los Angeles: SAGE.